

ANTITEZE

FĂRĂ DRAMATURGI ȘI FĂRĂ DRAMATURGIE

Nu, este evident, dramaturgia nu se află în cel mai fast moment al său. Nu am cunoștință de vreo piesă lătită în aceste luni zbuciumate ce au urmat revoluției. Judecînd după propria-mi stare de spirit, ca și după aceea a unor confrăți care au curajul să se confeseze, nici în viitorul apropiat nu ne va fi dat să citim sau să vedem pe scenă piese de teatru scrise în anul 1990. O parte dintre dramaturgi au dat la iveală piese vechi, păstrate pentru vremuri mai bune sau refuzate de cenzură; ei doresc, flrește, ca aceste piese pre-revoluționare să se joace, să fie luate în seamă, ca mărturii ale Inconformismului, dacă nu chiar ale rezistenței. Între timp, autorii s-au lansat în activități politice, publicistice, telegenistice ori așteaptă, răbdători, Ilmpezirea agitației sociale. În situația asta nu se găsește numai dramaturgia. Nellniștea, perplexitatea, confuzia generată de succesivele cutremure care au zguduit societatea românească par să nu constituie cea mai încurajatoare, pentru scris, "atmosferă", iar dramaturgia, ca gen oarecum obiectiv și schematic, are nevoie de o "așezare" dacă nu a realității, măcar a conflictelor, a decorului și a personajelor. Viteza ei de reacție la realitate și chiar la un anume climat spiritual este, prin structură, mai mică decît a poeziei, a criticii, a publicisticii și chiar a prozei. Asta pe de o parte.

Pe de altă parte, nici teatrele, fie și în momentul în care-și vor depăși propria criză (de repertoriu, de conducere, de regizori, de actori și, mai ales, de public), nu se vor "arunca" asupra dramaturgiei românești, după atîția ani de tutelă forțată din partea centrelor ideologice, una din ideile fixe ale acestor centre fiind jucarea obligatorie a dramaturgiei naționale, adică a dramaturgiei "de actualitate", conformiste, complicitare, "afirmative" și "constructive", paralel cu ocolirea xenofobă, pe motivul deficitului valutar, a literaturii dramatice valoroase de dincolo de granițele țării.

Aflate atîta amar de vreme între lîmbajul de lemn și cortina de fier, conduse riguros

de la Casa Scintei de capete de lemn și brațe de fier, teatrele vor tinde, firesc, să-și liberalizeze repertoriile, să recupereze handicapul impus de regimul comunist și vor prefera, absolut explicabil, repertoriul universal. De altfel, unii directori de teatre s-au și pronunțat hotărît în acest sens.

Nici editurile, în plină criză de spațiu tipografic, amenințate violent de invazia maculaturii anticulturale menite să pervertească gustul public și să-i îmbogățească pe pseudoeditorii anonimi și semianalfabeți, nu se vor apropia de literatura de teatru, care, oricum, nu rezistă concurenței de lectură nici în "vremuri normale". Sint convins că, în orice caz, criticii literari, nutrirînd o veche și, poate, îndreptățită mefiență față de dramaturgie, nu vor încuraja, nici ei, tipărirea pieselor de teatru. Există, și ne-o confirmă un tînăr și distins critic literar chiar în paginile revistei noastre (nr. 5), o imagine cît se poate de sumbră asupra dramaturgiei românești. (Numiți-mi, spune criticul, zece piese românești comparabile nu cu piesele lui Shakespeare, ci măcar cu acelea ale lui O'Neill sau Camus - dar numește cîteva. La care s-ar putea răspunde: numiți-mi zece romane românești comparabile nu cu Dostoevski, ci măcar cu Faulkner sau - tot - Camus și mă îndoiesc că titlurile ar însuma o cifră mai mare...)

Această imagine, generalizată - și prin necunoaștere, căci scriitorii și criticii nu prea merg la teatru și nici nu citesc teatru - la scara întregii scriitorimi, a determinat o slabă reprezentare, ca să nu spun o lipsă de reprezentare a dramaturgilor în organele de conducere scriitoricești. Mai ciudat este faptul că însăși Uniunea Teatrală (UNITER) a exclus posibilitatea primirii dramaturgilor în rîndurile ei, deși, pînă una alta, teatrele joacă piese și vor mai juca, dacă nu se va inventa altceva. Bizară mi s-a părut opoziția unui eminent critic dramatic, care, pentru a justifica refuzul Uniunii Teatrale de a-l încorpora pe scriitorii de teatru, a invocat statutul Uniunii Scriitorilor, unde s-ar preciza că membrii acesteia nu pot fi și membri al altei asociații similare, criticul în cauză știind bine nu numai că nu este vorba de o asociație similară, dar și că el însuși este membru al ambelor uniuni.

Se adaugă și refuzul politic al întreprinderii ce cu onoare ne tipărește revista de a tipări și suplimentul lunar "Avanscena", care urma să fie singura publicație din țară consacrată editării pieselor de teatru, deși înțelegerea inițială a fost cît se poate de clară și de ... bilaterală.

Așa stînd lucrurile, ce mai pot spera dramaturgii din România? Ce mai pot spera tinerii scriitori care doresc, în sfîrșit, fiindcă s-ar părea că este posibil, să se apropie de literatura dramatică? Putem să așteptăm ivirea unei dramaturgii mai bune, comparabilă nu cu aceea a lui Shakespeare, O'Neill sau Camus, dar cu aceea a lui Pinter sau Vampilov? Va trebui să sperăm într-o cenzură mai blîndă, mai penetrabilă, eventual ca aceea a Tamarei Dobrin? Fiindcă, de ce să n-o recunoaștem, dictatura organizată a sistemului anticultural realst-socialst-mangallform pare să fi fost mai puțin restrictivă, mai puțin feroce decît se anunță a fi dictatura liberei inițiative așa-zis democratice. Așadar, fără dramaturgi și fără dramaturgie?

Poate că am exagerat dramatismul situației, dar, optimist fiind din fire, mă gîndesc cu tristețe că nu toți dramaturgii sint la fel de optimiști și că bolovanii aceștia grei s-ar putea să le strivească mina cu care ar dori să scrie.

DUMITRU SOLOMON

